

ШЫН

СЭКП-ның Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-нің Дээди Сөвөдinin органы

1925 чылда
үндүрүлгөттөгү

1962 ч.
ДЕКАБРЬ
1
СУББОТА
№ 283 (5380).

Өртөө 2 көп,

СЭКП ТК-ның ноябрь Пленумунун шиитпирлерин эрес, шудургу күүседирин хандыраал!

КЫШТАГЛАРЖЕ, ФЕРМАЛАРЖЕ АГИТАТОР

Бистин республиканын малчына-
ры СЭКП ТК-ның ноябрь Плену-
мунун төөгүдү шитпирлерин сет-
каныншык-биле өөрүп хулаап ал-
гаш, ону амдыралда боттадыр-
гаш, Пленумга эш Н. С. Хрущевтун
чугаалааны ышкаш, чеди чылдын
дөрткү чылын чедишкенин доос-
пушаан, оон келир бешки чылынга
чугула магадылдарын тургузуп
алыр талаада, кыштын кадыг-дошкун
соок үезинде малчынын кызымак-
кай күш-ажылы-биле кады чога-
дыкчы угаан-болды база негеттинер.

Малчын кижжи малын ыт чок
ажал, караатп чорза-да, парти-
яны саглап сорулгаларын эрес кү-
седир дээш кайи хире хайыгып, бо-
данын база чече хире хай-хей чаа
чүдүлдү, азыр чыгыштарын бил-
ти, тодарадып алыска чорбас агитатор
Партия организацилаларынын, агитатор-
ларын ам уде чугула сагыш салыр,
хүн бүрү дайлаарар ужурут бир
көл чүтүлү — малчынарларын кол-
жон ажал-амдырал-биле доос-
тыр хандыраал, оларын күш-ажылче
соруу хандыраал болур ужурут.

Бистин колхозтарында болгаш
совхозтарында партия организа-
цилаларынын хой-буруту малчынар
ортузунга политбюлгунун агитатор-
ларын ам кыдыр турарлар. СЭКП
ТК-ның ноябрь Пленумунун мате-
риалдарын таныларын чер-терде
кабартканы бо ажалдарын улам
жылдыдыр, ханы утпа-шынаары
болурун.

Тес-Хем районун «Чодураа» ко-
хозта партия эке организацилалары
(сепараты эш С. Байыр-оол) колхозчу
малчынын культурут негедер-
лерин хандыраалын билдиргеш органи-
застан турар. Колхозтун Хараалды-
Тей сүт-бараан фермазында болгаш
хойжу бригадаларда политиктиг
ажыл элден эки тургустунган. Фер-
мада агитаторлар Чагарма, Марын
болгаш мала политбюлгунун про-
пагандист эш Серен-оол олар беш-
саларын, өөрчөлгөни болж дөсө-
дөктамал чорутушаан, оларын
ажыл-агыл сорулгаларын шитпир-
лер-биле сыйып холбоштырып тур-
лар. Политиктиг ажалды эки органи-
застан чорук эки түнөөдөрүн
берген: ферма сүт саалазынын чыл
панын шагда-ла ажал күтүсеткен,
немей алган хулаагынын база че-
дишкенин күтүсеп турар, мал че-
ми четир, кыштагалаашкын эки чо-
рун четир.

Өвүр районун «Кызыл туку» ко-
хозула партия эке организацилалары
малчынар ортузунга агитас-масса-
лыг ажалды организастан туралар,
биле ажалды чорутушаан, хойжу брига-
да, ферма бүртүгүне шыраак агитатор-
ларын быгыткан, оларнын эки
ажылдарын чеди ап турар. Мын-
дыг эки чиктерин хойну көртүп
болур.

Малды оон кыштагалааш, келир
чылдын оон продукттуулун беде-
динге амдан эгелер белектерини ма-
лынарнын хой күжөшкенин бол-
гаш агитаторлар кезер болгаш, ма-
лынар ортузунга политиктиг ажал
ам-чаа улам күтүсеген турар ужу-
рут. Мындыг түрүжө, агитас-масса-
лыг ажалды чеди үнөөдөр турар бол-
гаш чамдык агитаторларын тала-
зыдан боттарынын хулаагынын хары-
сысалга чок көр чорутканын
чиктерини база бар. Чижээ, Чөөн-
Хемчин районда СЭКП-ның ХХП
сөздүн атыг колхозтун малчына-
рынын ортузунга политиктиг ажал
кончут багып тургустунган. Ийги
хойжу бригаданын бригадир, ында

агитатор эш Өлүге бригаданын эске
кежигүнеринин ортузунга ажал чо-
рудуу туржук, бодунун кыштаан бе-
зин септеп албаан, мал чечи-даа
сөөртүп албаан. Ийги ферма-
нын кажаалары ойлуп кээп дүшкү-
лөөн хевээр, ол фермадан чиктен 2
инекти 15 хонукта чоктаваан, олар-
нын бирөөн черге төрөш өлгөн бол-
ган. А семиртилгедө тургускан ма-
дан-даа, сүт-даа чок черге турган. Бо бай-
далдар малчынарда агитаторларын-
даа, партия организацилаларын-даа дү-
вүрөтпөш. А колхоз-совхоз бүдүр-
гөзүн Чалаан эргеленинде обком-
нун партбюлгунун инструкторлары
болгаш СЭКП-ның Чөөн-Хемчик рай-
кому мындыг чоруктар-биле эштежип
турган. Малчынар ортузунга полит-
массалыг ажалдын байдалы Бай-
Тайга районун «Малчын» колхозта
база багып организацилаларын.

Малчынарнын культурут негедер-
лерин хандыраалын чамдык чаа
болгаш эки агитатор республикада
эвөөш эвес. Мындаа-даа ол чүдүлдү
нын сөөлгү уде кончут ховар ажал-
лап турар. СЭКП-ның Улуг-Хем рай-
кому артын чылын тускай малчы-
нар хүнү организацилаларын эки чүдүл-
дүрүт. Ам ол дугайын улук-хемчи-
лар-даа, өскө районнар-даа мында-
пайн турар. Ол ышкаш, агитатор-
бригада, пропагандист, лекторлар
бүлүктөрү организацилалар үндүр-
гөш кайда-даа кылбайн турар.

СЭКП ТК-ның ноябрь Плену-
мунун ажал-агыл партияны ужу-
тургалары сайыраңгайдып, өде тур-
гузар дугайында чугула агитаторын
шитпирлээ. Ол дөргө партияны
политиктиг ажалга тургустунган. Ийги
хандыраалын билдиргеш органи-
застан турар. Колхозтун Хараалды-
Тей сүт-бараан фермазында болгаш
хойжу бригадаларда политиктиг
ажыл элден эки тургустунган. Фер-
мада агитаторлар Чагарма, Марын
болгаш мала политбюлгунун про-
пагандист эш Серен-оол олар беш-
саларын, өөрчөлгөни болж дөсө-
дөктамал чорутушаан, оларын
ажыл-агыл сорулгаларын шитпир-
лер-биле сыйып холбоштырып тур-
лар. Политиктиг ажалды эки органи-
застан чорук эки түнөөдөрүн
берген: ферма сүт саалазынын чыл
панын шагда-ла ажал күтүсеткен,
немей алган хулаагынын база че-
дишкенин күтүсеп турар, мал че-
ми четир, кыштагалаашкын эки чо-
рун четир.

Өвүр районун «Кызыл туку» ко-
хозула партия эке организацилалары
малчынар ортузунга агитас-масса-
лыг ажалды организастан туралар,
биле ажалды чорутушаан, хойжу брига-
да, ферма бүртүгүне шыраак агитатор-
ларын быгыткан, оларнын эки
ажылдарын чеди ап турар. Мын-
дыг эки чиктерин хойну көртүп
болур.

Малды оон кыштагалааш, келир
чылдын оон продукттуулун беде-
динге амдан эгелер белектерини ма-
лынарнын хой күжөшкенин бол-
гаш агитаторлар кезер болгаш, ма-
лынар ортузунга политиктиг ажал
ам-чаа улам күтүсеген турар ужу-
рут. Мындыг түрүжө, агитас-масса-
лыг ажалды чеди үнөөдөр турар бол-
гаш чамдык агитаторларын тала-
зыдан боттарынын хулаагынын хары-
сысалга чок көр чорутканын
чиктерини база бар. Чижээ, Чөөн-
Хемчин районда СЭКП-ның ХХП
сөздүн атыг колхозтун малчына-
рынын ортузунга политиктиг ажал
кончут багып тургустунган. Ийги
хойжу бригаданын бригадир, ында

агитатор эш Өлүге бригаданын эске
кежигүнеринин ортузунга ажал чо-
рудуу туржук, бодунун кыштаан бе-
зин септеп албаан, мал чечи-даа
сөөртүп албаан. Ийги ферма-
нын кажаалары ойлуп кээп дүшкү-
лөөн хевээр, ол фермадан чиктен 2
инекти 15 хонукта чоктаваан, олар-
нын бирөөн черге төрөш өлгөн бол-
ган. А семиртилгедө тургускан ма-
дан-даа, сүт-даа чок черге турган. Бо бай-
далдар малчынарда агитаторларын-
даа, партия организацилаларын-даа дү-
вүрөтпөш. А колхоз-совхоз бүдүр-
гөзүн Чалаан эргеленинде обком-
нун партбюлгунун инструкторлары
болгаш СЭКП-ның Чөөн-Хемчик рай-
кому мындыг чоруктар-биле эштежип
турган. Малчынар ортузунга полит-
массалыг ажалдын байдалы Бай-
Тайга районун «Малчын» колхозта
база багып организацилаларын.

Лениннин чогаалдарынын бүрүн үндүрүлгезинин 35-ки тому

В. И. Лениннин чогаалдарынын бү-
рүн үндүрүлгезинин 35-ки тому СЭКП ТК-
ның чамдык марксизм-ленинизм
институту белекчеси, политиктиг ли-
тератураң күрүне ном үндүрер че-
ри парлап үндүргөн. 1917 чылдын ок-
тябрь 25-тен (ноябрь 7) 1918 чылдын
март 5-ке чедир үзөс бижжон чогаал-
дар томда кирген.

Тогуздүг Лениннин документалар-
биле: буржуаз Тур чазакты дүжүргөн
дугайын чарлаан «Россияның хамаа-
дыларына кыйгырың»-биле, октябрь
25-те (ноябрь 7) Советтер эрге-чагыр-
газынч сорулгаларын дугайында
Петроград Сөвөдinin хулаагынын
чуртта эрге-чагырганын шикээни
болгаш В. И. Ленин баштаан Совет
чазакты тургускан чарлаан дугайында
дугайында болгаш чер дугайында
икетилер-биле тому ачылган.

Социалист тургустунуң кире-
ниинч программага, бүдүрүлгөң
кол чепсек-херекселерин социализм
эзу-биле нийтисиртеринч аргала-
рын томда кирип турар чогаалдарга
Ленин ажалдап кылган турган. Эң
чугула агитаторларын — ажалдын
контрольду тургускан, банкыларын
болгаш үлдүрүгү национализация-
нын, улус ажал-агылнын чөвүлө-
нүн тургускан ол чогаалдарга чы-
рыткан. Чаа, социалист нийтисалы
тургустунга массаларын чогаалы-
чы инжениерлер болгаш илгерилер
көргүскөн. Совет коммунист партияны
болгаш Совет чазактын чамдык
чогаалында болгаш келерин, улус
ажыл-агылга эргелер белектерини
демократтыг централизмдин прин-
цип тайылбырлаан болгаш үндө-
лөөн, Лениннин «Чарышты канчаар
организацилалар» деп калбаа-биле
тураада чүгүл томда кирген.

Социалист чамдык чогаалдар
совет күрүне тургустун болгаш сона-
лист ажал-агылнын организацила-
талык-биле Лениннин ажал-чору-
дугаларын көртүп турар. Баштайгы
бирги совет Конституциянын үндө-
лөс болгаш «Ажылчы чондарын
богаш молчуткун улустун эргелерин
декаларизм» болгаш 1918 чылдын
январьда Советтерин III Бүгү-рос-
сия сөздүнине Улус Комиссарлары-
нын Чогулунын ажал-чорулгалары-
нын дугайында Лениннин илетке-
ли ол чогаалдарын аразында чугу-
ла чери ээлеп турар.

«Чарыс дай социалист чазак»
дээр чүвени тургузар дугайында
мещенинтерин болгаш барым
үзөлдү эсерлерин негедерлерин дет-
апп турган барым үзөлдүг оппози-

ция болууң — Камнезниц, Зиновье-
вич, Рыкович болгаш оон-даа эс-
келерин партияга, улус болуу-биле
Лениннин, партияны демиселин хой-
хой документалар көртүп турар.

Тайбын дугайында Лениннин декрет-
тер чарлаан тайбынч кажа-хелбөс до-
кументазынын принициптерин ботта-
дыралар-биле, Совет күрүсүнүн тай-
бынч политикаын чорудары-биле хол-
бошкан документалар томда хой чер-
нин ээлеп турар. Совет чурттуң ам-
дыралында эң берге, эң айтылгыч үе-
де — 1918 чылдын январь — февраль
айларда Брест тайбың керээзин чара-
ры болгаш немец эжелекчилерден совет
чуртту камгалаары дээш Ленин-
нин болгаш партиянын күжөшкенин
демиселин «Чарыс талалыг бол-
гаш анжисалыг тайбынч доп-ло-
ралар чарар дугайында айтырың тала-
зы-биле тезистерде», партия ТК-ның
хулаагында чугааларда, 1918 чыл-
дын февраль 24-те Бүгү-россиянын
Топ Күссөң Комитетинин хулаагы-
нда илеткели, «Социалист ала-чур-
га илеткели» деп кыйгырында, «Ас-
кежик чок тайбың дугайында ай-
тырың төөгүң», «Революстуг
чугаа-соот дугайында» болгаш Троц-
кийин, Брест тайбың керээзин чара-
рында удулдарын турган «Чөөн үзө-
лөс коммунистерин» совет чуртка
эң айтылгыч тургустун сойлаан иле-
деринче утканган өскө-даа чүдү-
лерде илестирген.

Германия-биле тайбың керээзин чара-
ры, Лениннин хой уала айтып тур-
ганы-биле Ленин, кайы-кайымынга
дүжүл бээр чорукка үзөлдөсөн дүр-
жугула турган, ол болж совет ку-
рунунч ам-тынны алыр болгаш ону
быжылгаларга эргекер чугула дүр-
жугула болган. Брест тайбың ке-
рээзин чарарын болгаш Брест дээр ор-
далап турган «Чөөн үзөлдү комму-
нистерин» революстуг хоозун чугаа-
ларын хоралып болгаш социалист
революциянын салым-чолуна
аймылзын Ленин көргүскөн.

Томда эң баштай кирип турар до-
кументалар негезин. Ол документалар
кийи кези Улус Комиссарлары-
нын Чогулунын доктаалдарын
болгаш совет эрге-чагырганын дек-
реттерин төлөкелдерин болуу ту-
рар. Анархисч-синдикалист ордала-
жымыннарда узуу 1918 чылдын
март 4-те Улус комиссарларынч ху-
лаагында В. И. Лениннин чугааларын
томда эң баштай парлап турар.

Томда В. И. Лениннин «Пеханов
террор дугайында» деп чүтүлүп эң
баштай парлап турар, ону 1917 чыл-
дын декабрьда «Правда» болгаш
«Известия» солуннара парлаан.
(СЭТА).

Тураннын механизаторлары

Тукчугашты, мунаачыларга акша
шагналып тургускан.

Коллектив ноябрьда 25 тракторну
септээр тургаш, ноябрь 12-ке чедир
16 тракторну дооскан, ам удаас 3
трактор база белен болур. Сөөлгү
декаданын түнөөдөрү Д. Габулов,
В. Гущин, А. Гущин, В. Полухин
ышкаш дыка хой мунаачылар иле-
рээ.

Септелгедө чүлө тракторларын
эвес, кезде ажал-агыл машиналарын
билдир механизаторларын шитпир-
леп он мергежилдиг кижилерин ши-
лип тургускан. Ажалдын бүдүгү-
рү, эки тынлар дээр чарышты кал-
баркан, тынлар эвөөлөрү кызыр

Бирги фермада

Улуг-Хем районда «Күш-ажылдын
хостуу» кезде ажал-агыл артелинин
бирги сүт-бараан фермазынын ажал-
дакчылары бо чылдын он айларын
түнөөдөрүн чугаалажып көргөн.
Сүт-бараан фермазынын ажалдакчы-
лары 1962 чылдын он айларда
ниитил-биле 471 тонна, бир инекке
оноаштыр ортума-биле 1.308 кг
сүттү саап, сүт саалазынын тала-
зы-биле он айларынч оноадызын
ажыр күтүсеген.

Саанчылар Эш Натпиг-оол, Кыр-
гыс Дыспык, Мария Натпиг олар бир
инекке оноаштыр 1500—1860 кг
сүттү саап, боттарында алган социа-
лист хулаагынын чедишкенин
күтүсеп, мунаачыларын сагына
кирген.

Түнөө үндүргөн хулаага санаа
берген колхозчулар мал кыштага-
дымыншыкка белектер эрткен чыл-
га бодураа элден эрте доозулган бо-
ла-даа мал кажаалары куду шынар-
дыг септетингенин демдөгөн. Боос
инектерин бызааларын чүдүлү алыр
30 инек кирер кажааны тулуп,
«Белочка» хевирлиг саала тургуз-
ганын дүргөн ажалдаа кирирши,
чаа тудар мал кажааларын чүлө тө-
лөшпөл Бугаар тударын колхоз
баштаар черинде негезин.

Ферма коллективинин бүгү ажал-
дакчылары СЭКП ТК-ның ноябрь
Пленумунун шитпирлерин амын-
лагу чедишкенин боттадыралары-
га боттарынын чотур Улуг-Хууун
кирип, улам күжөшкенин
ажылдарын, чыл төнчүгүнө чедир
40 тонна сүттү күрүнеге немей ша-
дуу хулаагынын күтүсеген дээр су-
дургу демисежирин шитпирлээ.

Продукциянын бедик шынары дээш

Эттен кылган эки шынарлыг,
амданыг чемерин садып алган киж-
жи бүртүгү оларын кылган кижилер-
нин күш-ажылы бодап, ак-сеткил-
диг илчилерге өөрүп чутулгенин
илдерип турар. Бо чугула ажалды
күтүсеп турар коллективтин — Кы-
зылдын колхоза фабриказынын
ажыл-херектерин-биле таныжып пе-
роон. Коллектив нити продукция
бүдүрүлгөң планын он айларын
дүргүзүлгө 112,8 хуу, ээтин 117,8
хуу, колхоза кылгыларын 100,4 хуу
күтүсеген. Мындаа-даа чыл төнчү-
гүнө чедир коллективте эң-не күжө-
шкенин ажалдын үзөлдүгү белген,
чүгө дөргө күрүнеге дүжаатынган,
малдарын декабрь айда массалык-
биле оон, эгече шикчилер коллек-
тивтин мурунда чугула сорулга бо-
лур. Оон алгаш көргө, фабрикаң
чыл планын ажал күтүсегенин
аргасы бар.

Ам фабриканын ажалынч хай-
нышкынын үзө — чаа эът бол-
базыралгалар чектерге эгелен.
Эштер В. Зуевтин, В. Печеринин,
Г. Мокшинин бригадирлары ээтин
сөөктөн алгаш чекке гүрткел чок
белектер, дыка дооврак, хир чып-
сымазын дээр арыг шыгылар-биле
таарыштыр кылган машинага сөө-
ртүп, эът салыр черин арыг тур-
гаш хандырып, дус белектер бол-
гаш сөөктөр кылдыр сөөртү ажалда-
ны саалап чок кыдыр турар.

Ээтин болбазыралдар чекке хой
чылдарда ажалдап келген дүжуга-
га.

Ам фабриканын ажалынч хай-
нышкынын үзө — чаа эът бол-
базыралгалар чектерге эгелен.
Эштер В. Зуевтин, В. Печеринин,
Г. Мокшинин бригадирлары ээтин
сөөктөн алгаш чекке гүрткел чок
белектер, дыка дооврак, хир чып-
сымазын дээр арыг шыгылар-биле
таарыштыр кылган машинага сөө-
ртүп, эът салыр черин арыг тур-
гаш хандырып, дус белектер бол-
гаш сөөктөр кылдыр сөөртү ажалда-
ны саалап чок кыдыр турар.

Ээтин болбазыралдар чекке хой
чылдарда ажалдап келген дүжуга-
га.

Ам фабриканын ажалынч хай-
нышкынын үзө — чаа эът бол-
базыралгалар чектерге эгелен.
Эштер В. Зуевтин, В. Печеринин,
Г. Мокшинин бригадирлары ээтин
сөөктөн алгаш чекке гүрткел чок
белектер, дыка дооврак, хир чып-
сымазын дээр арыг шыгылар-биле
таарыштыр кылган машинага сөө-
ртүп, эът салыр черин арыг тур-
гаш хандырып, дус белектер бол-
гаш сөөктөр кылдыр сөөртү ажалда-
ны саалап чок кыдыр турар.

Ээтин болбазыралдар чекке хой
чылдарда ажалдап келген дүжуга-
га.

Ам фабриканын ажалынч хай-
нышкынын үзө — чаа эът бол-
базыралгалар чектерге эгелен.
Эштер В. Зуевтин, В. Печеринин,
Г. Мокшинин бригадирлары ээтин
сөөктөн алгаш чекке гүрткел чок
белектер, дыка дооврак, хир чып-
сымазын дээр арыг шыгылар-биле
таарыштыр кылган машинага сөө-
ртүп, эът салыр черин арыг тур-
гаш хандырып, дус белектер бол-
гаш сөөктөр кылдыр сөөртү ажалда-
ны саалап чок кыдыр турар.

Ээтин болбазыралдар чекке хой
чылдарда ажалдап келген дүжуга-
га.

Ам фабриканын ажалынч хай-
нышкынын үзө — чаа эът бол-
базыралгалар чектерге эгелен.
Эштер В. Зуевтин, В. Печеринин,
Г. Мокшинин бригадирлары ээтин
сөөктөн алгаш чекке гүрткел чок
белектер, дыка дооврак, хир чып-
сымазын дээр арыг шыгылар-биле
таарыштыр кылган машинага сөө-
ртүп, эът салыр черин арыг тур-
гаш хандырып, дус белектер бол-
гаш сөөктөр кылдыр сөөртү ажалда-
ны саалап чок кыдыр турар.

Ээтин болбазыралдар чекке хой
чылдарда ажалдап келген дүжуга-
га.

Мызылдың автосептелге заводунун дарганы Геннадий Нострицев СЭКП
ТК-ның Пленумунун шитпирлерин амыралда боттадыр дээр бүгү
улустун социалист чарымынга киргеш бедиткен чаа хулаагынын ал-
ган. Бүдүрүлгөң мунаачы дөргөн — хүн бүрүнч ажал нормазын
190—200 хуу күтүсеген турар.
ЧУРУКТА: Геннадий Нострицев.

Фото В. Лунтову.

Мал ажалында комсомолчулар

Өвүр район «Торгалыг» колхозунда
350 ажал комсомолчулар болгаш
амантар бар. Ол-колхоз бүдүр-
гөңдө дыка улук күш. Бо ажал-
агыл мал чегинг 8,4 мүн тонна си-
генин, 463 тонна кукуруза силосун
комсомолчу-амантар белекчесин.

Комсомол комитетинин секретары
Сая Таспай, комсомолчу М. Болат-
оол удуртка кукуруза зенозу гека-
тар бүртүгүндө 410 центнер ногаан
массаны алгаш, колхозтун силос са-
дыр планын 101 хуу күтүсегенин
хандырган. Ол эвөө 5 гектардан

кукурузанын 8 тонна мочан алгаш,
көйөр чылдын түнөөдөрүн эгелен
ган.
Колхоз мал ажалынч продукту-
ларын бүдүрүп талазы-биле сору-
галын бо чылдын багып эвес күтүс-
генин, 410 хуу күтүсеген. Маана ит
бүртүгүндө 4,1—4,7 кг дүк кырып
алган Д. Борбала, К. Санчат-оол,
Т. Санчат-оол, Улук-Хем, Ч. Мок-
шей-оол болгаш оон-даа эскелерин
күш-ажылчы салышынын улук.
Колхозтун сүт-бараан фермалары-
нын ажал-ишчилерин база шудургу
ажылдаанар. Олар нийтисалы-биле
350 ажал тонна сүттү бүдүргөшөр.
Ылаңгыла комсомолчу саанчылар М.
Белекмаа, Д. Дадар, Ч. Кунземма
олар инек бүртүгүндө 1337 кг че-
дир сүттү саап ап, хулаагынын ажал
күтүсегенин.

Тудат бригадир эш Ажы-оол Мон-
гущаа удуртуган комсомолчу-ам-
антарын ийн зенозу тудат ил-
жынын белектерин Ак-Кара-Суг,
Деспек деп черлерде кыдып алы-
гаш.

Амгы үеде колхозтун комсомолчу-
амантарын СЭКП ТК-ның ноябрь
Пленумунун шитпирлерин өөрчөм-
шан, мал кыштагалаашкын че-
дишкенин чорутуп, чамдык не-
гестерин чаладып туралар. Д.
Экер-оол, М. Кыргыс, С. Кызыл-оол,
Т. Чымыр олар автомашиналар-биле
мал чемерин кыштагаларга органи-
застан сөөртүп туралар.

Тудат бригадир эш Ажы-оол Мон-
гущаа удуртуган комсомолчу-ам-
антарын ийн зенозу тудат ил-
жынын белектерин Ак-Кара-Суг,
Деспек деп черлерде кыдып алы-
гаш.

Амгы үеде колхозтун комсомолчу-
амантарын СЭКП ТК-ның ноябрь
Пленумунун шитпирлерин өөрчөм-
шан, мал кыштагалаашкын че-
дишкенин чорутуп, чамдык не-
гестерин чаладып туралар. Д.
Экер-оол, М. Кыргыс, С. Кызыл-оол,
Т. Чымыр олар автомашиналар-биле
мал ч

Комсомолка Валентина Чооду үш чыл бурун-гаар «УНА 25 чылы» совхозтун Иштин-Хем салбырын эргелечкинине чедер бергеш, ону сазым кылдыр хулзеп алырын дилзэн. Оон дилзэ хандырттыган.

Ол 32 баш саар инекти азырап ажаал, электри саалда аппараты-биле саары-биле хулзеп алган. Эртен эрте туруп, бүгү инектерин чөмгөрер, кажаа иштин аштаары, саалда аппаратында чакчыгары, инек бурузунун аажы-чаачын эки билип алыры Валентинага баштайгы үеде элзэн берге турган. Ындыг болза-даа ажылга кызыман, күлө-соргутуру анык кыс ол бергелерин чорту алып эрттип, ажылга мергеип, бодунун эки талзын көргүзө берген.

В. Чооду бо чылдын он айларында инекти-биле 44.717 литр сүтү сагган. Саар инек бу-

рузунге онааштыр ортунун сүт саалдазын өр 1610 литр чедирген.

Кызыман куш-ажылы дээш В. Чооду ВЛКСМ райкомунун хүндөл бижи-биле каш уава шаңктаткан. Ол фермада бот-тыныгыр уран чуул бөлгүмүнүн ажилында идепкейлиг кирип, зооветеринарлыг бөлгүмдө өөренип турар.

СЭКП ТН-нын ноябрь Президиумун доктаалы анык амыл-ишчини чаа-чаа тингелгелер дээш демиселче улам сорук кириген. Инектерин азырал ажаалдазын үзүктөл чок экикидип тургаш, сүт саалдазын улам ырай көндүдүрүп, ам төрүү инектерин бызааларын четке камгалап алырын хулзэген.

ЧУРУНТА: Валентина Чооду инектерин ажаал турар үзүндө.

Фото П. Гольцовуу.

СЭКП-нин ХХП съездин аттыг колхозтун төп сүт-бараан фермазында чедер баарыксык ферманын ажилдакчылары инек чөмгөр чалагы кажааларын иштин аштап, инек сүтү ажилдап туралар. Олар-биле мендешкен, ферма эргелечкин эш С. Ооржак-биле ажил-агый дугайын чугаалажып тургусту, саанчыларын кылдып турар ажылда доосту берген.

Бо кайнын келген, чүү кижилер боор дээш, ферма эргелечкин биле бисти долгандыр хулзеп келдилер. Бис маңа-ла ажил-херек дугайын, чаа солун мездер дугайын чугаалажы бердик. Ферма ажилдакчылары чаа болгулаан чугула болушкунарын, оон иштинде СЭКП Төп Комитетинин ноябрь Президиумун дугайында-ла эки билер болдулар. Байдал илгир болдурга, мында черде дуржулгалыг шыраак агитатор ажилдап турар-дыр деп болзам, инектерин фермаларда агитатор кымал деп айтпай бердик.

— Бо-ла болгай, Зина—дижи чугаалаш, поштугур хуреп арынныг, бедиксимээр хавактыг, илик-хөшпүн силги кончуг анык уругже айттылар. Ол уруг бижиригээр-лаа чүве деп, черге көрүп чоруйт—ийе, агитаторлар турар мен—деп, боду бадыткай берди. Ам көрүмгө, чугаа үзүндө чамдык айттыргаларын үзө харындай каап турган уруг ол болду.

Сат Зина эртен өөредилге чыгында Чааана ортук школанын 11-ги класын эки дооскан. Ол мурунуга мындыг айттыр туруп келген: Ам ажилдап бе, ары өөренип бе? Өөредилге илгиле уламчылар, медицина институтунда өөредилге болуп алган. Илгиле-лаа амырларды билер, практикалыг болуп база улам чинс болуп деп башкалар сүмелеп турган болгай деп арай безеректеп турган.

Школага сөөлүг конга-лаа, сөөлүг иштинде дуржулгалыг болуп, доо-зукчулар кезектепке бишкан билгенин аттестаттын школа директорунун холундан сүртөй-сүртөй ап, оон сөөлүг ойнап, танышкан турганы-лаа сагыштан адырылбай, ам чүгү кылдыр деп айттырганы огулут шиптерлеринге шаптыктап турган. Ол бир чылдар иштинде өөренип деп чүве ындыг-ла амыр эвес болгаш киниге школанын аажы-чаачын кайы хере сипини каары кижилерге эки билдинтир-ле болгай.

Шак ол школанын чачык «бышкан билгени» чаа кижини хаара тутушкан турганы ол. Илгичанг Зина уруг кижинг боданын оралдашкан, баштан ыркасаас школага амырларын чардыктар дээш, каш хонук дыштангы-биле төрөн Хаймархан суугуче чынып келген.

Кыла-да өөренип болза амырлар, ажил деп чүү дээш билер алз эки эвес бе, ортук школага өөренип турганын мышка амыр чүве каа туралар—деп Зина боданыктааш, —мөн бүгү-ле бичин намында өчүп, өөренип алырмыга төрөн колхозто дуулап келген болгай, манда оода-ла бир чыл калдыр ажилдап кылмып, алаа дуулааш, оон сүмел-биле өөренип чорусузма—деп бир-ле катап шыгымын шиптерлеп алган.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

—Өөредилге ара кааптарында болуп бе, эки өөренип киж болгай—деп бир-ле катап шыгымын шиптерлеп алган.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

—Өөредилге ара кааптарында болуп бе, эки өөренип киж болгай—деп бир-ле катап шыгымын шиптерлеп алган.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

А Г И Т А Т О Р

сен, Зина—деп, партия организационный секретари айттыган. Илгичанг Зина бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Колхоз даргазы оон чугаалаан кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Мурнууда чайгы практикада биске кээп, эки ажилдап турганын утпаан бис. Илгичанг сөзө элзэн нарын болгаш бергемээр ажилды дагыр деп бодай-дыр мен. Төп сүт-бараан фермазында ажилдап каныгыл, оон-биле таныш-ла болгай сен—деп колхоз даргазы сүмелзэн.

Шынап-ла Сат ферманы эки билер турган. Оон саанчылары-биле кады инектер чөмгөрлөп, бызаалар ажаажып, чамдык инек саап, үчүт кылчыл база агитаторлар ундуржуг турганы сагыштыг кырып келген. Өөредилге илгиле уламчылар, медицина институтунда өөредилге болуп алган. Илгиле-лаа амырларды билер, практикалыг болуп база улам чинс болуп деп башкалар сүмелеп турган болгай деп арай безеректеп турган.

Школага сөөлүг конга-лаа, сөөлүг иштинде дуржулгалыг болуп, доо-зукчулар кезектепке бишкан билгенин аттестаттын школа директорунун холундан сүртөй-сүртөй ап, оон сөөлүг ойнап, танышкан турганы-лаа сагыштан адырылбай, ам чүгү кылдыр деп айттырганы огулут шиптерлеринге шаптыктап турган. Ол бир чылдар иштинде өөренип деп чүве ындыг-ла амыр эвес болгаш киниге школанын аажы-чаачын кайы хере сипини каары кижилерге эки билдинтир-ле болгай.

Шак ол школанын чачык «бышкан билгени» чаа кижини хаара тутушкан турганы ол. Илгичанг Зина уруг кижинг боданын оралдашкан, баштан ыркасаас школага амырларын чардыктар дээш, каш хонук дыштангы-биле төрөн Хаймархан суугуче чынып келген.

Кыла-да өөренип болза амырлар, ажил деп чүү дээш билер алз эки эвес бе, ортук школага өөренип турганын мышка амыр чүве каа туралар—деп Зина боданыктааш, —мөн бүгү-ле бичин намында өчүп, өөренип алырмыга төрөн колхозто дуулап келген болгай, манда оода-ла бир чыл калдыр ажилдап кылмып, алаа дуулааш, оон сүмел-биле өөренип чорусузма—деп бир-ле катап шыгымын шиптерлеп алган.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

Даргазында колхоз болаар кырып баргаш, бодуну боданан кырып-кызып дилин-биле чугаалаан. Колхоз даргазы биле партия организационный секретари арыннарында уур-депир көрүшкөш, хулууршукенер.

чантап ол, өскөсө өөренип алгай-ла мен деп болзам, иштинде чөмгөрлөп инектерин ажилдап турган.

Илгичанг-дыр, сен шыдаар сен, агитаторлар апар-дыр—деп секретар туннеп чугаалаан.

Комсомолдуга берген партияны күндүлүг даалганы күндөдүр апар-дыр, өөредип, дуулап көр силер, дарга—деп, Зина дилзэн. Оон бөр-ле «бичин» агитаторун чилиг, өтүт болгаш тода үнү, утга-мынаралыг, солун бөсөлдөрү фермага доктаалып, ажил-агый сорулгаларын күндөдүр ферманын коллективин мобилизир турар бир чаа күш апарган. Оон үчүткөткө, агитаторлар турар сүт-бараан фермазы чыла 224000 литр сүт бүдүрүп, 140 тонна сүт саар, бир инекке онааштыр 1150 литр сүт саар хулзэлелгил тургаш, ноябрь 15-ке чедир 226400 литр сүтү бүдүрүп, күнүгө 163 тонна сазым, бир инекке онааштыр 1318 литр сүтү саап алган. Саанчылардан 8 чыл саанчылаа келген хончун саанчы, Чылбак, С. Чырап, И. Сат олар чыл хулзэлелерин шагда-ла ажил күтүскенер.

СЭКП ТН-нын ноябрь Президиумга төлөтпүп ужуражып, оон иштинде амырларда чедикшипкел боттайрып дээш демиселде анык агитатор ферма эргелечкин-биле кады эки организир турар. Илгичанг ферма чыл төчүзүгө чедир 13 тонна сүтү күнүгө немей саар деп Па-нума уткүшүр алган хулзэлелгил эки күтүскөп турар. Малды хур кыштагалдыр, сүт саалдазын көндүрүп дээш демисел кабарып турар.

Бир мындыг таарылга болган. Ноябрь 20 үзүндө инектерин сүтү элзэн кызырды бергенин агитатор эскерип кааш, фермаже мал чени сөөртүрүп дүгөдериин эргелечкин негей берген. А эргелекти тургаш, сүт саалдаас ууктур, сагынган сүтү сөөлгөн инектерге база кады

Чоон-Хемчик район.

С. ЧИГИТ.

Механизаторларнын хуралы

СЭКП-нин Өвүр райком болгаш райкум ноябрь 20-де районун механизаторларнын хуралын өртүргөн.

Өвүр районун ажилчы чоку бот-тыныгыр хуралын планын онаалганын күтүскөп талазы-биле чамдык эки түнөөдөр чедип алган. Чыжаа, район күнүгө сүт саар хулзэлелгил 112,7 хуу, дүктү — 103,8 хуу күтүскөп. Эрт саар хулзэлелгил колхозтар 100,3 хуу күтүскөп. Эрт чылдын 60 үзүндө турганы-биле дөңнөргө сүтү 107 тонна, дүктү 30 тонна хайну саткан. Тарылга өлүктү өртөн чылаадында ийи ажил катар калбарган. «Тарылга» колхоза кукурузанын дүктү багы эвес болган. Оон иштинде 25 га черен кукурузанын бышкан үзүндө ийи амыр аргалып болган. Бо бүгү ажилдарга механизаторларын үлү-хууу уугу деп, райкумунун дарганын ордончы эш М. Серен-Доржу илгелечине чугаалаан.

Илгиле болза-ла, районун ажилчы чыныгылар, оон иштинде механизатор кадрлар боттарынын болуп чоругу аргаларын куду ажилдаан дээрин хуралга демделген.

Колхозтарда машина-техникалык байдалын механизаторларнын хуралында база чугаалашкан. «Тарылга» колхозта 27 автомашинанын 17-ин ажилдап турар болгаш 3 машинанын

Ан-Довурак — бистин республиканын эң анык ажилчы суурларын бирээ. Чыда бүгү-зилгелге онза умур-дузалыг даг-дугу комбинадынын туулу чоруп турар. Уазаас алаа улуг үлгүлүнү төвү анык хорай туруптар үе ырак эвес. Ан-Довуракта чаа туулур уругунч немей, чонук мултурлуг амыралы шапкын сай-зыралын орунда кирген. Ында башкыларын хей нези-ле ам ийи каат апарган. Ан-Довурак суурда библиотекадан, клубтан, школардан негилзэн чагаларын моон адаанда параладыс.

Бот-тыныгыр урал чүтү бөлүмү-нерини кижилерини Барым-Хемчиктин, Бай-Тайганын суурларына, Чааана хорайга солун концерттерин көргүскөш келгилзэн. Ам Өвүр районга болгаш Чырагыга концерт көргүзгөри-биле белеттенип турар бис. Бо айда «Комсомол сөз ат-алдыр».

«Номер кезээ» деп тематиктиг келгилзери эртеридис. Декабрь айда «Хорай туруптары билер бис» деп тематиктиг концертти чоңа көргүзүп бис. Ол концерттиг темиз—Ан-Довурак даг-дугу комбинат туулу болгаш оон кижилерини, анык ажилчы суурун келер үзүндө дугайында.

Н. Григорьев, клуб эргелечкин.

ХУНДУС АЖЫЛАДАН, НЕЖЗ ӨӨРЕНИП

Ажыл шагы дооступ, кезе дүжөргө колдарында номнар, кыдырларга туткунда аныктар ажилчы амыралыг кезежи школанын өөредилге комбинадында, индустриалдыг техникумче чоруптар.

Ажылчын аныктарын кезежи ортук школанында 60 өөредилге чыныла 215 киж өөренип турар. Ында 3—10-га чедир класстар бар. Ажылдамышаа тургаш өртөм чедип алырлаа уугу туугунун аныктары ынак. Бо өртөм өөредилге чыныла кезежи школына 36 киж дооступ турган. Эки өөренип турар аныктар хей, Электрик Проскуряков, бизанч Герасимов, медицина сестры За-муров, кадрлар кылдынын инспектор Сажа, лашчы Самза болгаш оон-даа эске ажилчы аныктар кезежи школада чүтө эки, кончуг эки демделерге өөренип турар, оларын ажилдап турары база-ла эки.

хулап турар-дыр сен деп уурлаан. Илгичанг Зина саап турар 95 инектерин инек бүтүрүндө орту-мал-биле 250 грамм сүт кыдырмаган, ол дөргө түндө-ле 23 литр сүтү черге төп турган-биле дөмөй-дир деп бүтүрүткөш, ол дөргө мал чени эвеш, силос, ситения хүнү-не би-чилеп экекп турарында илгичанг деп тайылбырлаан.

Ферма эргелечкин оон ийи мар-гыжар харык чок болган. Ол баштаар черге баргаш, ол айттырганы мындыг тургаш, ийи шамак конкап трактор алган. Ам мал чени сөөртүрүп тургаш, сүт саалдазын кыдырмаган.

Анык агитатор ам үеде СЭКП ТН-нын ноябрь Президиумун матери-алдарын ферма ажилдакчыларына билдинтир кылдыр тайылбырлап, ону ажил-агый сорулгалары-биле эки холбаштырып турар. Оон аныда Сат Зина колхозта хей-иштин ажилында идепкейлиглерин бирээш, илгичанг бот-тыныгыр уран чүл бөлгүмүнү идепкейлиг кижилерин. Ол чүлө боду идепкейлиг эвес, а ферма ажилдакчыларын мынар баа лаара туулу турар. Харын моон уурунда улагы берген саанчылар билин клубтан ийи-ринге уууп көп, дуржулгалыг чугаалап, спенга уууп көп, концертке кирип турар апарган.

Школа партизанын чокота чаа адырылган анык кижини, ол ферманын улузуну адаары мышка «бичин» агитаторун аажок чугаалажып ажилдап турарын көргөш, кижини сеткил өөртөс аргакш. Оон ажилында моон сонгаар-даа чедикши-кинерин хулзэлелгил, Сат Зина бодуну чүтүлдүгү күш-ажылы-биле колхозтун өөртүшкөш, дөмөй өөредилге черинче кирер дугайында колхозтун сүмөин ам безин чедип аныканын бөтүрөдү каалы.

С. ЧИГИТ.

Чоон-Хемчик район.

Удуртулганын стилин сайзыраңгайжыдар

Чокта чаа Тыва сугжудуга болгаш суггарыла тууунун тууд-мон-таг эргелечкин партия өгө органи-зацияларын өтөт-сонгудалыг хура-лы болган. Ол өгө организационный үчүндө республиканын суг ажил-агый килдинини, Кызылдын төн таласы суг эргелечкин коммунисти-ри бактап турар.

Ол хире уугу коллективтерин хей саангы ажилын, алаан-лаакчыларын ажил-ишине кандыг эки талалар, чаа эгелзешкинер, мурак-чын дуржулгалар чок дээр! Илгичанг-даа ол бүтүн хуралга сонугурагыч кылдыр түннөп, эки анализир көргүсөйи барганы дык хондучыг болган.

Партизанизация секретари эш Смирнов коллективтерин ажилын экикидеринге коммунистири ролу кандыг болганын шуут көргүсөдөн болгаш ажаала бар четпестерин ууу-лаарында коммунистири кичээл-гейин улаандыларын орунга, чер-терде тарамыг салбыралыг, аны-агы бүдүрүгө болгаш албан черле-ри жаттышкан партия организаци-зациян ажилчы таваржып турган аар-саар бергелери санап, удурту-лганын багыт стилин оон-биле чаап эрттирерин бар-ла шаа-биле арал-дашкан.

Саал берген коммунист секретаринын талазында ажилга шын түнелс кылбас, чөптү эвес чыла-лаанар-биле агартыларын боозор-доо, партияни принцип чогу да-диги лерлерин, шүтүмүдөш шыг-гы каартып, ажалыг саал-опаа-ларын бергенер.

Эргелед чалалыгы эш Василько, хон илгешер эш Мищенко олар мас-садан хоорлуп, партия болгаш эске-

СЭКП-нин Барым-Хемчик райко-мунун организационный эргелечкин эш К. С. Калга-Хөмчү бижи турары болза, Барым-Хемчик районга партия өгө организационный өтөт-сонгудалыг хуралдары болуп эртти турар. Бо хүнүгө чедир 10 өгө организационный хуралдары бол-гашкан. Алаа коммунистири 90 чедир хууу олурушкан болгаш оон-биле 40 ажыл хууу саал-опааны бергенер.

«Болшевик» колхозта партия органи-зацияларын хуралында парти-занизация секретари эш Бойду илгелечине өтөтүгү үнүн дургу-зунда колхозтун ажил-ишчилерин чедип алган чедикшинеринге док-таалган.

Колхозтун мал болгаш чер ажилында боттарынын онаалдагы ажил-аг-сестралыг күтүскөп, күш-ажылы беди көргүзүлгө чедип ап турар уруунакчыларын сапы кө-нүдөн. Оларын иштинде партия организационный 7 кижини партия кез-жүгүнө болгаш 2 кижини партия кезжүгүнүн кандидатына хулзеп алган.

Колхозтун тарамжылары күнүгө тараа саар хулзэлелгил 140 хуу күтүскөптер. Илгичанг болза, кол-хозта мал болгаш чер ажилында чет-пестер уугу болуп турар. Күнүгө кезе ажил-агый продуктуларын со-дар талазы-биле хулзэлелгил колхоз 10 айлар дургузунда тараал эске-зия шүтүзүн күтүскөптерин комму-нистер чыды-биле шүтүмүздөн. Оон кол чыдагыны — малдан сүт, дүт, чаш төлөр алырын оннаалдын күтүскөптеринде. Чыжаа, хей бүтү-

дээ хей-иштин организационный ба-за активчилерин херекке албайн, оларын чөптү саал-опаанын үнелен көрбөй, чүлө чыгары болгаш ду-жаар арга-биле ажилдап турганын партия организационный чөптү өй-маалда эйишпел турган. Оон улам-иш-дан эш Мищенко хуралга туруп кел-гөш, шүтүмүдөш бүдүрүгө ууула-нып, удуртулганын бюрократыг стилин уламчыларын бактып турган.

Кижилерин амырлар-туртала-зынче кичээлгил салып, кижилерге эске амыр күтүскөп, беди мо-ралдык хойбузун сагып, кижини бурузунун ажилга, харымсалганы бедиер талазы-биле чугула кемчел-дерин администрация черлери-лаа, партия организационный-даа кончуг ба-гыт организират келген. Ол мышка профвизир организационный бот-тарынын хайгаарлар уугулу айттыр-ганын бейи администрация-биле ка-ды шиптирешпей келгенер.

Ол бүгү четпес ажилдарын түн-нелдир партия өгө организационный хамааржып турар коллективтерге күш-ажылдын сагыла-чуруму де-диш багыт. Арагалар чүрүм үрөш, сергелер черге конар, штрафтал

ТЕЛЕГРАФ ДАМЧЫДЫП, ДЫННАДЫП, МЕДЭГЛЕП ТУР

Болгарияның чаа чазаның медеглели

СОФИЯ. (СЭТА). БУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Тодор Живков чаа чазактың программалыг медеглелин улус хуралының ноябрь 27-деги хуралына номчазан. БТА агентиледин дыңнадып турары-биле алырга, иштинки болгаш даштыкы политика талазы-биле БНП-ниң VIII съездинин аялал кылган кол шугуунун чазак хажык чок чорудар апар деп, ол онза-залап медеглелен.

Болгарияны улам ыңай дүргөн индустриализация-рынның политиказын улусчу чазак мога-шылап чок чорудар апар деп, Т. Живков чугаалаан. Национал экономиканың бедни продукттулук болгаш бедни орулга-лыг адыры болдурар сорулга-биле нөдз ажил-агыны улам ыңай мөдүрлерин хандырып чазак онза чугула сорулга деп санап турар. Чазактын, күрүне болгаш ажил-агы органының ажил-чорудулазын чоңунуң материалдыг чаагай амыдыралын болгаш културлук деңгелин үзүткел чок бедидеринче угландырган турар. Чазак даштыкы политика талазы-биле Совет Заиле-ни-биле болгаш социалисттик еске-даа чурттар-биле на-

йралды болгаш кады ажилдажылганы хажмудер, социалисттик лагериниң чангыс экин болгаш күчүзүн бы-жылгаар, янзы-бүрү нийтилер тургузулук күрүмнө-риниң тайбың можа-хелбээ догуннашкынының принцип-терин амыдыралга хажык чок чорудар, бүгү-ле күрү-нө-биле политика, экономика болгаш културлук харылзаалары хажмудер, нийи төрөгетини тер-модолуу дайынның халызындан чайладыры дээр, бүгү делегейге тайбыны болгаш улустар аразына майрал-ды камгалаары болгаш быжылгаары дээр хажык чок демиселди чорудар апар.

Болгарияга социализмниң болгаш коммунизмниң тургузулушунга көргүзүп турар бүгү талаалыг, харам чок дузаламчылыг дээр Совет Заилелинге болгаш бис-тин шын саткилдыг, шынчы өңүүвүс Н. С. Хрущевка баштаган оң чазакка бистин чазакчыстыг болгаш бүгү болгаш улустун изиг өөрүп четтиришкенин бо индирден септик ханышыкы-биле болгаш өөрүшкү-биле илередиш тур бис деп, Т. Живков онза-залап меде-глелен.

АКШ-тын камгалаал министрствозунун дыңнады

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Кариб далайга кризис чидигленип турар үедэ Каттишкан Штаттарның муруну-төөн кезээте АКШ-тын мөөнөп турган чепсектиг күштери ам боттарынын мурунда туруп турган черлеринде демир эеп кезип турар деп, АКШ-тын камгалаал министрствозу чарлаан.

АКШ-тын Кубага шериг-далай баазаны—Гуантанаможе онкаан да-лайның алдан кам шериг кезектерин баа-ла «боттарының турар черле-ринче» демир эгиткен турар деп, камгалаал министрствозунун дыңна-дына айтып турар.

Республиканың хоорайларында, районнар төптеринде, колхоз, совхозтарында спорттук кышкы хевирлериниң кижикчилери баштайгы белеткелерин кылып агайы берген.

ЧУРУКТА: конькиге маңнаарында республиканың эртен чыгыш чемпионнары Людмила (МУРУНДА) бол-гаш Артур Есаревер белеткеде.

Фото В. Красиковтун.

МОЛ БӨГҮН

ЧАА ЧҮҮЛДЕРНИН ШУЛУУН БҮҮШҮНҮНҮ

Социалисттик күш-ажылдың брига-дары деп ат дээр шимчээшкни чуртта улам калырып турар. Көдө ажыл-агыйда ол шимчээшкниң мурунку олурунда 400 ажыг кол-лективтер чоруп, олар социалисттик ээ-биле калчар чурттарының, өө-репириниң болгаш ажилдаарының үлгөр-чигээр көргүзүп турар.

Селенги аймактын Зунбурен күр-ажыл-агы чөвүлели ажилдаачылары бо чылын дүжүт ажаап алышкы-нының планын 180 хуу күсеткен-пер. Тарылгалары эки ажаап, агро-техниктиг аргалары аркалары бо-дичалыг ажилдаачыларын түнелде-де олар гектар бүртүлдө-нө 24 центнер тараан ажаап ап, боттары-ның районунга эң эки көргүзүлгө-рин чедип алган.

МОЛ ЧЕРГЕ САДТАРНЫ ЧЕЧЕКТЕДИР

Баш чылдар мурунда Мол Арат Республикага сад ажылдык хажмуду өгөлөн. Селенги аймактын Шамара кат-чиктиш дүжүлүгэ станциязы ол чазай ажилды өгөлөн. Ам Моол-да ыңдыг үш станциялар ажилдап турар.

Садтарын шөлдерин улам ыңай калыбын дугайында айтырып Мол Арат Республиканың Эртеннер академиязына чугаалашкан. Болгар тускай өртөмчүлө-биле калы мол сад ажилдаачыларын чоруткан шикчилдериниң түнелдеде чикити-г маддарын тарып өстүрүнгө таарымчалыг байдалдар 600 ажыг гектар шөлдө бары илеретинген. Ол шөлдө чыл бүрү 8 муң тонна чедир кат-чикисти ажаап ап болур.

НАЙЫСЫЛАДАН — ХОВУЛАРЖЕ

Кудуктары тудар болгаш сепээр дээр Улан-Баторд дээр баа орту-мак өөредилге черлериниң хей балук

өөрөнжитилери хову аймактарынче чабын чорупканнар. Чурттуң мал ажилын хажмудеринге боттарының күш-ажылды салымшкынын кире-рин күзөш, моол найысылалдын муң чыгым сургууларды — анык ажыл-ишчи холдар — хамыктын хей негетиниң турар черлерге чайты дымтаанылганын үзүндө эки-тура-биле ажилдап турганнар. Ол анык-тар 2 миллион ажыг гектар шөлдү дегем оларларга сүтнү үндүрүп, ол черлерге 200 муң ажыг баш мал оларлап сепирип арганы бергенер.

Бо чылын Моолга күр чериниң үш куражы-агыларын тургузуу-биле ийн муң чыгым оларлар, кыстар күр черлерге ажилдап чорупкан. Баян-хонгор болгаш Увурхан аймактардан 7 муң эки-тураклар ховуларга чүс-чүс километр сугтарыга бутал-рын касканнар.

НАЙЫСЫЛАЛ УНИВЕРМАГЫ

Улан-Баторда кайгамчык чараш улуг, бүгү чүдүлгөни садыглар ма-газиниң чеди кат чаз бажыны бе-дин нууп келген. 22 муң ажыг дөр-бөчкө-мөт шөлдү ол өдөп турар. Ол чаз садик чериниң бирги калын ирар-биле халачалай туткан. Са-дыг залларында 270 чыгым садыг-лар ажилдап турар. Ук садыгың кырында үш калтарында клуб, га-до бөлүр, телефон станциязы, да-рамылга чери, кафе бар.

«УЛАН-БАТОР» ГОСТИНИЦА

Моол найысылалдын чаа гостини-цазы—«Улан-Батор» баштайгы аал-чыларын хүлээп алган. Стол, санда-ларын таарымшты салгылаан эки де-ригилг бир, ийн болгаш үш өрөд-дерлик номерлерге хари угда 300 ки-жия ол гостиница хүлээп ап шы-даар. Гостиницанын чуртаачылары оң бүгү-ле таарымчалыг чүдүлгөни ажилдап турар кылдыр тудулар-онүшак ыңчалдыр туткан.

МОЛ ЦИРК 20 ХАРЛААН

Моол күрүне цирги кайгамчык-тыг оюн—20 харын медеглелен. Эр-кен чылдарын дүргүзүндө Улан-Ба-тур цирги моол көрүтүлгө кай-гамчык сурагылы оюн көрүлгөниң улуг чери болу берген. Күрүне цир-гиниң коллективни чуртка аян-чору-тарын үргүчү кылып турар. Моол цирктин артистери сөөлү чылдарда Европанын болгаш Азиянын алган хей чурттарының цирк көрүлгө-ниң черлеринге дык чедикшиңниң ойнааннар.

МООЛДУН ЧУРУКУЛАРЫНДА

Сикилге уран чүтүлгө Улан-Баторда ажиттыган делгелениниң

ЙАР-НЫН ПРЕЗИДЕНТИЗИНИН МЕДЕГЛЕЛИ

КАИР. (СЭТА). Йеменге революция эгеленден бээр ийн ай эрткен. Алаа холбаштыр МЕН агентиледин кор-респонденти-биле беселдизинга Йе-мен Арат Республиканын президен-тизи ас-Салияны медеглелени бо-ла: Йемен революция чедикшиңниң хажмудер, бистер империализм-ниң агрессия күштеринге согуш-куну таварыштырган бис. Тайбын тургузушкунга таарымчалыг бай-далдар ам бисте тургустунган.

Йеменнин Тихам районунда күр болгаш курулкан черлерин шигээлп алырыңче ам кирипкен деп, ас-Са-ляль дыңнаткан. Йемен улус болу-нуң чуртунуң ээси болу берген. Чо-пунуң бүгү-ле бөлүктөрүнүн төлөк-чилери кирген турар улустун баш-

каракчы эдиленип тургускан дута-йиң улдас чарлаан турар. Империализмге чалча болуп турар Сауд болгаш Хусейн ааанарынын суд-чаалери Йемен улустун депшигелени-ге шалтыктап шылаас деп, прези-дент түнелдеде чугаалаан.

Оларнын „демократиязы“

ПАРИЖ. (СЭТА). Рейньон ортулук-ка ноябрь 18-те болган сонгула

ышкаш ыңдыг чөгүш-кырыштыг со-гулда кажан-даа болбаан дээрин «Юманите» солун бижээ. Француз национал хуралга сонгуланын баш-тайгы ээлгенин ол ортулукка эр-кен байдаларынын дугайын чугаа-лаштыкан, солунунуң медеглел турары бола: бадылашкынын чоруп турарын хайгааран көөрү-биле Ко-ммунисттик партиянын төлөкчилери-нин сонгулаа участоктарыңче кире-рин өң өртөнгө шалтан эгелээш ко-муналарын хей нуруузуңга хорут-даан турган. А бир эвес ол төлө-лекчилер алаа удурданган болза, сонгулаа участоктарынын бажы-нарында турар халезелденген пле-геттер оларже халлап турган.

Автомашиналар-биле, азы бичи-чүк машиналар-биле чедирин кел-ген ол бөлүк сонгулаа участоктарын эргилдир чоруп, «күзөңгит эвес ки-жилерин» участоктардан ырапып турганнар.

Бадылашкынын болгаш сонгула-данын түнелдерин медеглел үндү-ргенин хей сыныгы чиктерин солун көргүскен. Чидээ, Сен-Дан деп бир районга чар-туурамында болгаш дү-рүм чок чорукка уураанышкыны-нин медеглел кылдып сонгулаларын кым-даа бадылашкыныга киришпөө. Ындыг болза-да «саналганын» үе-зинде реакцион калыптар Массе 399 бадылашкынын «чыны алган» бол-ган.

Бо бужар-чүлөк чорук дээр хал-зысалганын тус черин дегелүчү эрге-чагыралары хүлээр ужурап деп «Юманите» бижээн.

Боннда чазак кризиси

БОНН. (СЭТА). ХДС-ХСС-тин бун-дестагта фракциязынын алаа үш шактарда үргүлчүлө хуралынын соонда он кижикичелери медеглелди парлап үндүргөн. Барып-герман чазактын ХДС-ХСС-тин кижигүнери болуп турар министрлер албан-ду-жаалында дүшкөн дээрин ол ме-деглелде айтып турар. ДПА аген-тиледин даштыканы медеглелде чу-галып турарын сугаар алырга, ора-лакчы канцлер Эрхардтынын болгаш камгалаал министир Штраустун са-лялы сугаар ол шиптири хүлээп алган.

Ам канцлер Аденауэр чаа кабинет-ти (чазакты) тургузары-биле хостуг халепи болур деп ХДС-ХСС-тин фракциязынын медеглелинде меде-глелен. 1965 чылга чедир, тодаргай-лаарга бундестагга сонгулданың бо-лурунга чедир ажилдаар, ыңчагыш күрүнең баштыгынын албан-ду-жаалында Аденауэриниң солжары «нарыдашкын чокка» өрткен тур-

зун дээр чаа чазакты тургузарын канцлерге санаалаан.

Моол-биле холбаштыр ДПА аген-тиледин дыңнадына медеглелени-биле алырга, бундестагтын бүтүн эр-гелериниң хуусаанын ортан үеинде, тодаргайлаарга 1963 чылды төнчүзүнде канцлерин албан-ду-жаалында үнерин бодунун бот-турарынын дугайында Аденауэрини шиптири күштүг болуп артар дээр-ин Боннун политиктиг бөлүктөри санап турар.

Канцлерин албан-дужаалыга эң-не таарымчалыг кандидатура бо-ла амгы оралакчы канцлер болгаш келдэ ажил-агы министр Эрхард болур дээрин башкырыкчы коали-циянык бөлүктөри тодаргай меде-глээр болалды.

Камгалаал министринин албан-ду-жаалында Штраустун салгалынын дугайында айтырыпта хамарыштыр канцлыг дээр бо айтырыг мурунку хевээр тодаргай эвес болуп артшы-шаан.

Япон премьер бүзөөлөөшкнде

ТОКИО. (СЭТА). Ноябрь 27-ниң эртеннен эгелээш Япониянын ша-ктарында ажил соксан — чурттуң хомир даш казып турар янзы-бүрү районнарының 100 муң ажыг шахт-ларын, лагжыларын массалык-биле ажилдаа үндүрүп турар чазактын по-литиказына ууруланышаан. 24 шакта ажил соксалышкынын эге-лени. Профессорлорунин кол чөвү-лениң кылгырынын сугаар япон ажилчы чоңарының чорудуп турар чангыс аял хөдөлүшкүнеринге ша-ктелер-биле калы хөдөлгөнгө ажилчылар киржиш турар, олар чурттуң 104 хоорайларында ажил соксалышкынын чоруткан.

Шуурган ышкаш болушкуннар

Япониянын премьер-министриниң ал-бан кылыр чери долгандыр онза калбарган. Бүгү дүнүң дүргүзүндө чазактын чаап турзажок, премьерниң албан кылыр чери долгандыр туру-пкан шахтерлер ажил соксалышкы-нын олуруп алган үргүлчүлө турган. Оң эртеннен «70 муң шахтерларын ажилдап үндүргөнгө» ууруланып тур бис» деп үнер-биле олар пре-мьерниң албан-кылыр чериниң иштинче чаз таварып кирген. Дагжылар биле премьерниң албан кылыр чери кам-галап турар полициянын отрядтары-ның аразыга үстүкүлөшкыни бол-ган, оң түнелдеде каш кижи ба-лыглаттырган.

Президент Кеннединиң сургаалда аян-чоруу

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ-тын президентизи Дж. Кеннеди камгалаал министрствозунун төлөкчилеринге үедеп алган. Джорджия болгаш Флорида штаттарда турар шериг-апар болгаш шериг-далай баазала-рынга сургаалдалыг аян-чорукту но-

ябрь 26-да кылган.

Ол баазаларда турар самолеттарын болгаш корабльдерин Куба Респу-бликага уду шериг бүзөөлөөшкни боттандырырга шуут ажилдап тур-ган дээрин даштыкы информс аген-тиледе медеглел турар.

Төрөөн чуртунче эеп келген

КАИР. (СЭТА). Сауд армияга албан эртирп турган 200 Йеменнер Сауд Аравияда дегип үнгөш, национал Йемен армияга каттыжа берген.

МЕН агентиледин корреспондент-изинин Канадан дыңнадып турары-биле алырга, олар 12 минометтарын,

200 запчыларын, 10 муң октарын, танкага уду 200 гранаттарын Йемен шериг командьалынын эргенинге дуушкар бергенер. Ол бүгү боолар болгаш ок-чемектер америк бүтү-рүлгөни болган.

Төрөөн чуртунда эеп келген йемен-нерин төлөкчилерин президент ас-Салия хүлээп алган. Сауд ар-мияда албан эртирп турар Йемен-нери Йеменге халлашкын кылы-ры-биле Награнче Сауд хаан чорут-кан деп, беседэ үеинде олар меде-глелен.

Гвинея Республика автомобиль оруунун туурунун та-лазы-биле көскү медикшиңнерин чедип алган. Чуртта 12.000 километр хире чазалыг оруктарын туш-кап, ыңчаарга француз колонизаторларын тергилээш.

киниң он-он чылдарынын дүргүзүндө чазалыг орук-тарын узуу дурту 8.000 километрден ашпай турган. ЧУРУКТА: чаа автомобиль оруктарының бирээзинде. Фото Синьхуа-СЭТА-нын.

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕСИ: Кызыл, Шетинкин-Кравченко кудумчуу бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторун 24-63, редакторлук ораакчызынын 35-24, пропаганда кидизинин 23—54, харымсалгалы секретарынын болгаш харымсалгалыг дежурнынын 23-35, көдө ажил-агы кидизинин 25-38, партия амырал болгаш култура амырал кидизинин 37-13, иштинки информация кидизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузат кидизинин 21-27, үлөтүр болгаш транспорт кидизинин 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

Чагыр № 2895. Култура министрствозунун типографиязы